

Tájvédelmi szakvélemény és tájbaillesztési javaslat Dubicsány 011/11 hrsz Magyar Telekom távközlési bázisállomás építésének engedélyezési terveihez

Összeállította:

Böszörményi Krisztina

Böszörményi Krisztina
okl. táj-és kertépítész vezető tervező
TN: K-1-02-0031
táj- és természetvédelmi szakértő
Sz-025/2009 SZTjV, SZTV
7629 Pécs, Körös u. 21.
T: 20/51 00 135

2016. november

TARTALOMJEGYZÉK.....	2
BEVEZETÉS.....	2
1. TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZ.....	2
2. TÁJVIZSGÁLAT: TÁJKÉPI POTENCIÁL MEGHATÁROZÁSA.....	4
4. TÁJBAILLESZTÉSI JAVASLAT	9

Melléklet: Látványterv (GeneralCom)

Bevezetés

Jelen tájépítészeti vizsgálatot és javaslatot a Dubicsány 011/11 hrsz-ú területen tervezett Magyar Telekom távközlési bázisállomás építés építési engedélyezési terveihez a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya szakhatósági hozzájárulásának megadása céljából a 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 5. melléklete szerint készítettük az alábbiak szerint:

- az érintett és a szomszédos telkek beépítési jellemzőinek bemutatása,
- beépítésre szánt területen az utcakép, homlokzat, épületmagasság, telekbeépítés jellemzőinek összevetése az engedélyezendő építési tevékenységgel,
- a telek tényleges beépítési mértéke a található út- és térburkolatokkal, kerti építményekkel együtt a beépítés után,
- az építési tevékenység látványhatása a tájra, (adottságoktól függően) legfeljebb 4 km sugarú távolságig,
- a tájba illesztés megoldása (látvány, stílus, funkció, természeti, táji állapot) alapján,
- az építési tevékenységgel érintett, valamint a szomszédos területre vonatkozó természetvédelmi oltalom megjelölése,
- a területen előforduló természeti értékek, valamint a Natura 2000 hálózatba tartozó fajok, élőhelyek felsorolása,
- a természeti állapot (felszíni borítottság, növényzet, vízviszonyok, domborzat) változásának módja és várható mértéke.

A vizsgálat indoka, hogy a bővítendő létesítmény természetvédelmi oltalom (Natura2000) alatt álló **külterületen** helyezkedik el. A beruházás által várhatóan a Natura 2000 terület jelölésének alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásokat külön hatásbecslési dokumentáció tartalmazza.

1. Táj- és természetvédelmi státusz

A vizsgált beruházással érintett terület

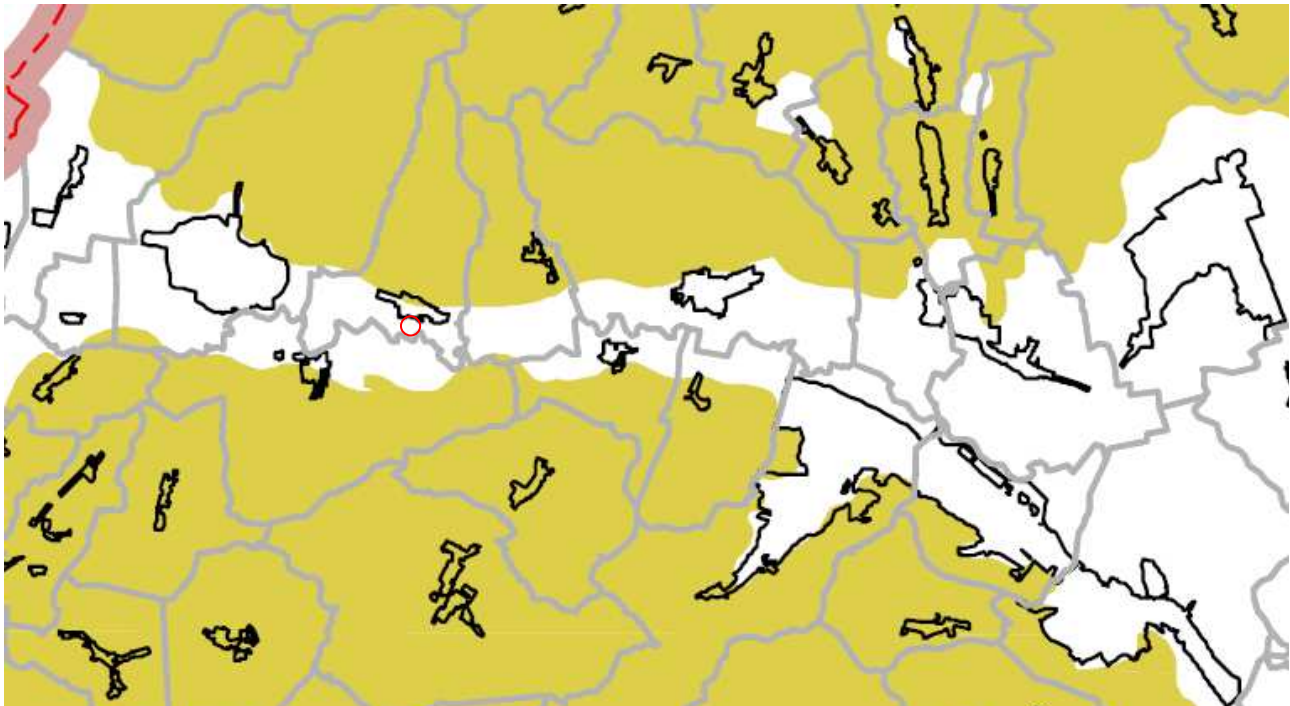
- védett természeti területet,
- védelemre tervezett természeti területet,

- OTRT szerinti tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetét
- ex-lege védett természeti területet,
- Magas Természeti Értékű Területet (MTÉT területet)
- egyedi tájértéket

nem érint.

- Natura 2000 területet,
- ökológiai hálózat területét

érinti.

1. ábra: A tervezett létesítmény (piros pont) és a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület (barna) övezet elhelyezkedése (Forrás: OTRT)

2. ábra: A tervezett létesítmény (piros pont) és az ökológiai folyosó (lila) és a magterület (barna) elhelyezkedése (Forrás: TIR)

Az érintett Natura 2000 terület a HUAN20006 jelű, Sajó-völgy elnevezésű kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, amely egyben az ökológiai hálózat része, mint ökológiai folyosó. A Natura2000 területre várható hatások vizsgálatát ld. külön dokumentációban.

2. Tájvizsgálat: Tájképi potenciál meghatározása

2.1. Természeti tájalkotók

Tájföldrajzi beosztás

- Nagytáj: Észak-magyarországi-középhegység
- Középtáj: Észak-magyarországi-medencék
- Kistáj: Sajó-völgy

A térség szerkezeti árokban kialakult aszimmetrikus, teraszos folyóvölgy. A bal parton akkumulációs teraszok kísérik a folyót, a jobb part a Bükk pereméhez szorul. A felszín fele ártér, fele pedig a közepes magasságú tagolt síksági domborzattípusba sorolható. Az abszolút tszf-i magasság 123 és 181 m között változik, az átlagos relief 34 m/ km². A felszín kb. 60 %-át folyóvízi homok, kavics, terasz kavics, mintegy 15 %-át lösz, kb. 15 %-át glaciális vályog fedi. A talajvíz átlagosan 2–4 m között mindenhol megtalálható, a belvíz valós napi probléma a kistáj egyes részein belül. A víz minőségileg meglehetősen kemény és szulfátos. A Sajó völgyben sok az artézi kút, a vízhozamok azonban változóak.

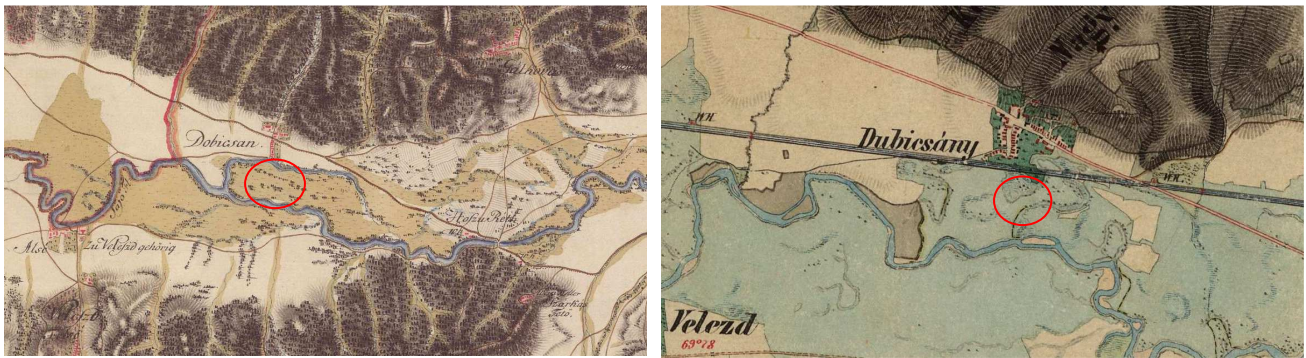
A terület alapvetően mérsékeltén hűvös és mérsékeltén száraz éghajlatú vidék, csupán az északi, északnyugati területeken közelíti a mérsékelt nedves éghajlati típust. A napsütéses órák száma 1750–1800 körül alakul évente, amiből a nyári évszakban 400–450 órát süt a nap, a téli kevéssel van 150 óra felett, mivel nagy a ködök képződésének gyakorisága. A fagymentes időszak 165–170 nap, április 25. és október 7. közé esik.

Potenciális vegetációja folyómenti ligeterdő és mocsárrét. Néhány nevezetes növényelfordulása a békaliliom (*Hottonia palustris*) és vízitök (*Nuphar lutea*) Bánrévénél, a Tisza-parti margitvirág (*Chrysanthemum serotinum*) Edelénynél, a nyári fűzike (*Leucojum aestivum*) Dubicsánynál. Sajnos az inváziós növények akadály nélkül terjednek a völgyben, állományaik igen nagy kiterjedésben találhatók meg a folyóparton.

Az elmúlt időszak áradásai vastag hordalék réteget terítettek a felszínre, és a tápanyagban gazdag öntés felszíne gyomosodásnak indult. A beruházással közvetlenül érintett terület növényzetének és faunájának vizsgálatát ld. a Natura2000 dokumentációban.

2.2. Település- és tájtörténet

Dubicsány területe már az ősidőkben is alkalmas volt emberi megtelepedésre, erről a környéken talált leletek tesznek tanúbizonyságot. A település a 13. vagy a 14. században jött létre. A Rátót nemzetség birtoka volt. Neve Dubichan, Dybichan, Dabachanyw alakokban is előfordult. Jelenlegi írásmódja a 15. században alakult ki. A törökök 1555-ben felégették, sokáig lakatlan maradt. A reformáció korán elterjedt a községben, de a lakosság csekély létszáma miatt Sajókaza, majd később Putnok leányegyháza volt. A 18. században birtokosai, a Vay család kastélyt építtetett a faluban. A kastélyt a 20. század elején új tulajdonosa alakította át mai formájára. 1849-ben Görgei Artúr csapatai a község határában csaptak össze az orosz sereggel. A 20. század elején elérte a vasútvonal.

3. ábra: Dubicsány és környéke az első (1763–1787) és második (1806–1869) katonai felmérés térképén. Kialakul a sávós tájhasználat: a Sajót övező összefüggő gyepterületet keskeny szántóövezet választja el az erdőterületektől. Ebbe a sávba került a vasútvonal. A kör a tervezett létesítmény körülbelüli helyét mutatja.

4. ábra: A harmadik katonai felmérésen (1869–1887) a táj szerkezete a maival közel azonos.

2.3. Tájhasználatok

Dubicsány Kazincbarcika és Putnok között, Miskolctól 26 kilométerre északnyugatra, Ózdtól 25 kilométerre északkeletre fekszik, vasúton (a Miskolc–Bánréve–Ózd-vasútvonalon) és közúton (a 26-os főúton) is jól megközelíthető település. A tervezett Magyar Telekom távközlési bázisállomás Dubicsánytól délre, a vízmű építmény mellett helyezkedne el. A tágabb táji környezetben gyepek, és szántóterületek vannak a Sajó-völgyben a magas talajvízű területeken, ahol vízparti társulások élnek, sokszor invázió fajokkal.

A kultúrtáj kialakulása előtt a folyó menti terület túlnyomó részét még erdő borította. A jókora kiterjedésű erdőségeket a terület mindenkor lakói szükség szerint használták (nyersanyagként, energiaforrásként), s ahol indokoltak látták, ott irtották is. A települések életét alapvetően befolyásoló vízrajzi viszonyok miatt a táj falvainak többsége vízfolyás közelében jött létre vagy úgy, hogy csak a kedvező térszint építették be, vagy úgy, hogy a vízfolyás mindkét oldalán épültek házak. A szalagtelkek emiatt gyakran a meder és a völgyoldalak morfológiai

sajátosságaihoz igazodtak. A térképekről megállapítható az is, hogy a szántók egy részét irtások révén alakították ki. A Sajó mentén, Dubicsány és Sajókaza között a völgytalp árvizek által kevésbé veszélyeztetett térszíneit már a 18. század második felében művelés alá fogták, így a gyepterületbe nagyobb szántóföldek ágyazódtak. A vizenyős térszínekkel, ártéri erdőkkel tarkított gyepterület (a rét és a legelő), melyet állandó és időszakos vízfolyások szeltek át, a Sajó bal partján összefüggő sávot alkotott, melynek egyhangúságát csak az ártéri erdőfoltok és ligetek törték meg.

A 18–20. századi erdőhasználat elválaszthatatlanul hozzátartozott a településeken folytatott gazdálkodási gyakorlathoz. A legtöbb gazdaság nem nélkülözhetette az erdő nyújtotta anyagai javakat, hiszen az erdei termékek a szántóföldi növénytermesztés és az állattenyésztés termékeivel együttesen tudták csak biztosítani az önellátás keretei között élő népesség szükségleteit. A 18–19. században a Sajón sok vízimalom működött. A barnaszén területünkön való előfordulásáról is már régtől fogva tudomása volt az ott élő embereknek.

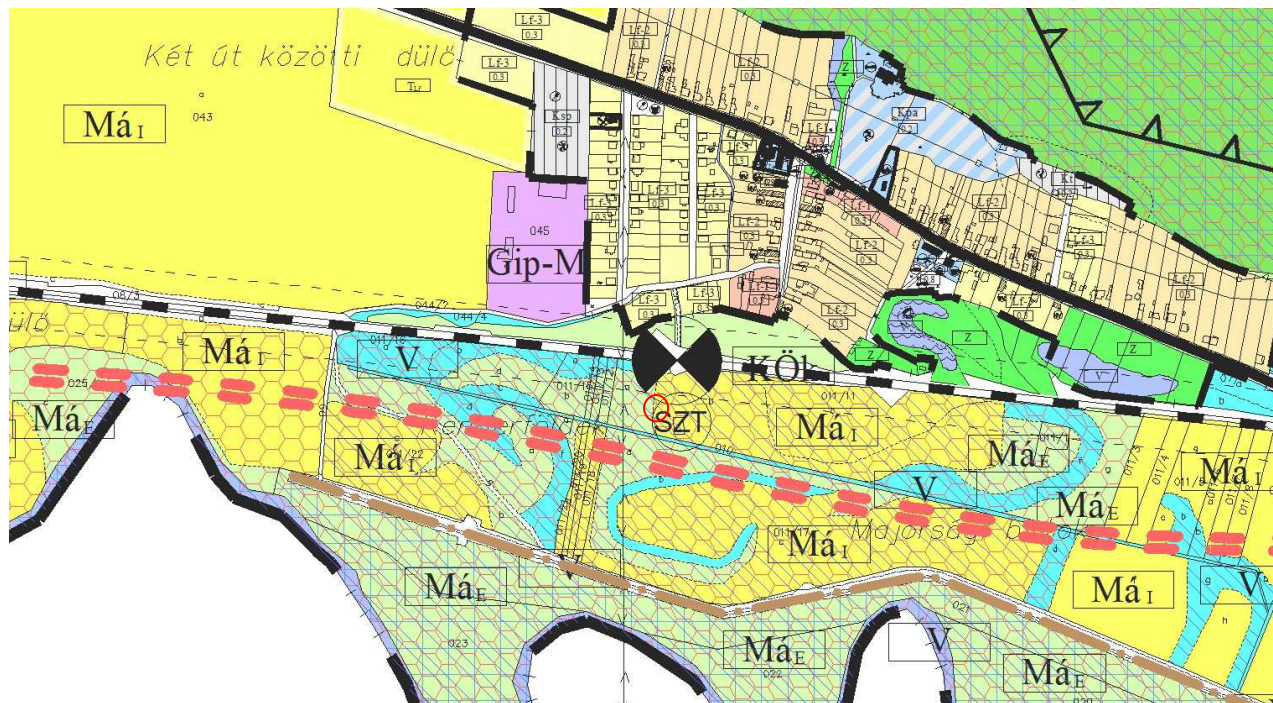
5. ábra: Területhasználatok és tájalkotó elemek a tervezett létesítmény közvetlen környékén (Forrás: Google Earth)

2.4. Beépítésre szánt területen az utcakép, homlokzat, épületmagasság, telekbeépítés jellemzői

A tervezett helyszín **nem beépítésre szánt** területen lett kijelölve. A Magyar Telekom bázisállomás tervezett telepítési helye Dubicsány község déli részén, a vízmű épülete mellett, domborzatilag 142m tszf közel sík, enyhe délies lejtőn helyezkedik el. Közvetlen szomszédságában

délre a vízmű kerített területe és alacsony nyeregtetős épülete, egyéb irányokban gye, mezőgazdasági művelés alatt álló területek húzódnak. Megközelítése a Petőfi Sándor utca – Határ úttól a vasutat keresztezve földúton történhet.

- Rendezési terv szerinti övezeti besorolás: Má1
- Telek területe 98 304 m²

6. ábra: Részlet Dubicsány szabályozási tervéből, piros körrel a tervezett torony helye.

2.5. A tájjelleg értékelése

A tervezési területet a Tájak esztétikai minősítéséről szóló MSZ 20372:2004 szabvány alapján végeztük. Ennek alapján az alábbi minősítéseket vettük figyelembe:

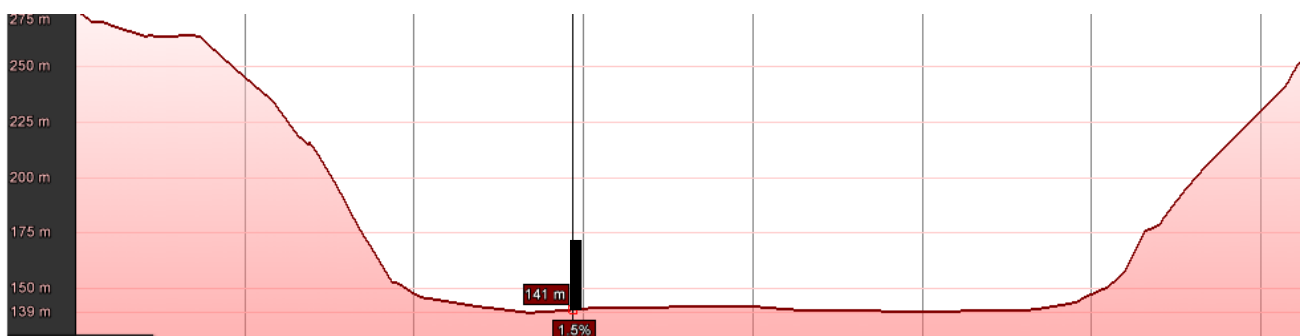
- Felszínmozgalmasság: egyhangú (1 csúcs, 1 mélypont/0,5 km²)
- Reliefszám: igen alacsony (≤ 40)
- Lejtőkategória: északias 0–5% (a szűkebb tervezési területen)
- Borítottság: állandó–nyílt–homogén (gyep, cserjés, útmenti fasor, erdősáv)
- Szegélyhatás: homogén
- Vízmegjelenési formák: Sajó folyó
- Művi elemegyüttesek: vasút, gazdasági (vízmű) és lakóépületek (Dubicsány)
- Módosított természeti elemegyüttesek: útmenti fasor, mezsgyék, patakminti vizes területek
- Biológiai aktivitás: közepes/magas

A tervezési terület középhegységi völgyalji, mezőgazdasági használatú, másodlagos természetességű, de karakteresen homogén tájon fekszik. Elsődleges rendeltetése szerint mezőgazdasági termeszőtáj típusba sorolható. Természeti értékekben közepesen gazdag. A tervezési terület átfogó minősítése az MSZ 20372:2004 szerint „tipikus”. A táj alkotóelemei szerinti osztályozás alapján a létesítmények és a látvány tekintetében I. osztályú, azaz a létesítmények alárendeltek, megjelenésükben a táj formáihoz, színéhez alkalmazkodók.

2.6. Látványvédelmi kritériumok vizsgálata

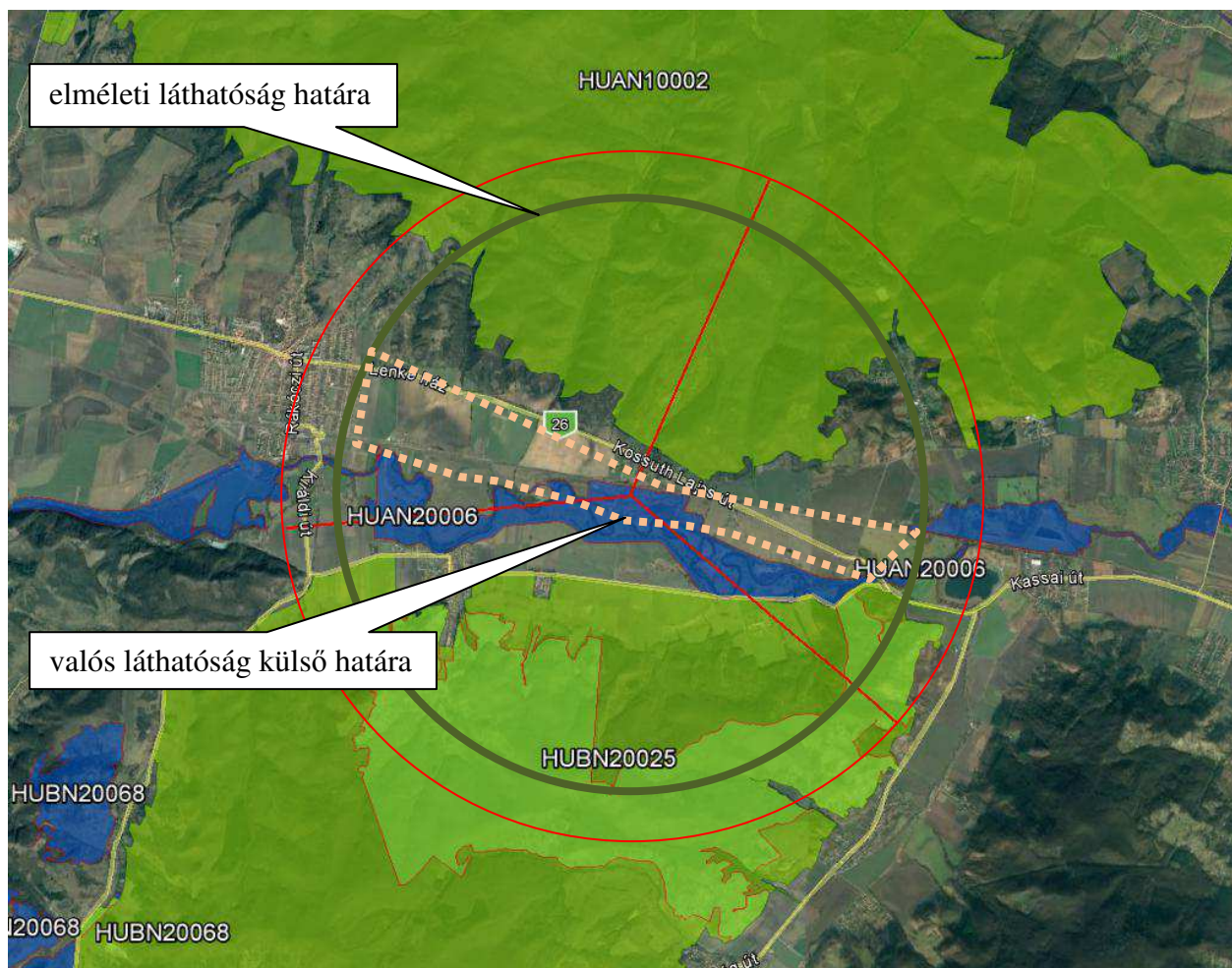
1. Területhasználat: a korábbi külterületi mezőgazdasági területen a tervezett Magyar Telekom távközlési bázisállomás jelenik meg, háttérben a meglévő megmaradó vízmű épülettel és területtel. A területhasználatban bekövetkezett változás a tájban új elem.
2. Építés: korábban beépítetlen területen 30m magas távközlési létesítmény kerül telepítésre. Szerkezetét tekintve monopól toronyról van szó. A bekövetkezett változás kissé negatív, mivel új beépítés jelenik meg a területen, ezzel a területhasználat intenzitása kissé fokozódik. Az építmény villamosenergia-ellátása kb. 60-70m földkábelrel történik, amely tájképileg kedvező.
3. Növényállomány: A terület jelenleg magaskórós, cserjés, gyepes felszínű, amelyet az építés előtt el kívánnak távolítani. A növényállományban bekövetkezett változás összességében kissé negatív. A 3. fejezetben javasolt telepítésekkel semleges.
4. Láthatóság: a domborzati és borítottsági viszonyok miatt a tervezett építés viszonylag kis területről látható csak be. Északi és nyugati irányból a település és a domborzat nagyrészt kitakarja. Vegetációs időben az útmenti fasorok és cserjések és a szántóföldi kultúrák (különösen a kukorica) is takaró hatású. Az építmény villamosenergia-ellátása földkábelrel történik, ezért tájbaillesztés szempontjából kedvezőbb.

Tájhasználati szempontból a közvetlen hatásterület megegyezik a torony által igénybevett területtel. Tájékszétikái értelemben közvetett hatásterületnek tekinthető az a terület, ahonnan a tervezett építmény a kapcsolódó létesítményeikkel együtt látható lesz. 1,7 méteres szemmagasságot feltételezve sík vidéken vagy tengeren a látóhatár (horizont) távolsága 4,5 kilométer. A meteorológiai látástávolság közelítő értékét, jelen esetben azt a távolságot számítottuk, amelynél azok legalább 0,5°-os szögátmérő alatt látszanak. Ez a max. 30 m magas építmény esetében, sík területen kb. 3400 m, mely maximális tájképi hatásterületként elfogadható. A terepi vizsgálatok azonban azt mutatták, hogy a domborzati adottságok miatt déli irányban az építmény látható lesz, max. 3-400 m távolságig, utána pedig a Sajó menti erdőszáv kitakarja az építményt. A Délre magasabban fekvő domboldalokról elméletileg ismét látható, de ez a sűrű erdőborítottság miatt mégsem lehetséges. Északról a település majd a domborzat takarja a tervezett építményt, a Putnoki útról vegetációs időszakban csak néhány pontról tárul fel a helyszín maximálisan 1000-1500m hosszon. Ezért a torony láthatósági területe ennél jóval kisebb.

7. ábra: A völgy észak-déli torzított keresztmetszete a torony helyével és magasságának jelölésével.

Kelet-nyugati irányban, a völgy hosszában a láthatósági távolság a beépítés függvényében 100-1700 m. A láthatóság vizsgálatára készült képeket a GeneralCom (Plavec János építőmérnök) által készített mellékletben mutatjuk be.

8. ábra: Láthatóság illetve a területhasználatok és táji kapcsolatok a tervezett létesítmény 4 km sugarú körén (piros) belül

3. Tájbaillesztési javaslat

A jelen munka első részét képező tájvizsgálat és – értékelés alapján a tervezett létesítmény tájba illesztésére a nyugati oldalon a torony és a földutak közötti sávokban 4 db magasnövésű helyben honos fa, és közöttük nem invázív, honos cserje telepítése javasolható. Pl. a kis hely miatt 4 db a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) oszlopos koronájú fajtája az ún. tornyos tölgy vagy piramistölgy, amely koronája sokkal karcsúbb, mint az alapfajé, mert ágai mereven felfelé törnek, közöttük 3x2 dbogyorócserje (*Corylus avellana*) telepítéssel.

Az építmény kivitele monopol, amely a hagyományos rácsostartónál kedvezőbb, színezése a képviselő-testület, légügy és nemzeti park állásfoglalásai függvényében elviekben horganyzott szürke színnel is megvalósítható. Ebben az esetben javasoljuk a szürkés árnyalatú (RAL 7032 középszürke, RAL 9010 világosszürke) kivitelt.

MAGYAR TELEKOM NYRT.

Dubicsány 1

**SZILUETT VIZSGÁLAT
LÁTVÁNYTERV**

VERZIÓ
V1

Torony létesítés Dubicsány

Érintett cím: Dubicsány, külterület 011/11 hrsz.

Előzmény

A vizsgálat elkészítésének célja, hogy az érintett hatóságok és döntéshozók információt kapjanak arról, hogy a Dubicsányon telepítendő 30m magas Telekom rádiótechnikai torony hogyan befolyásolja a helyszín megjelenést.

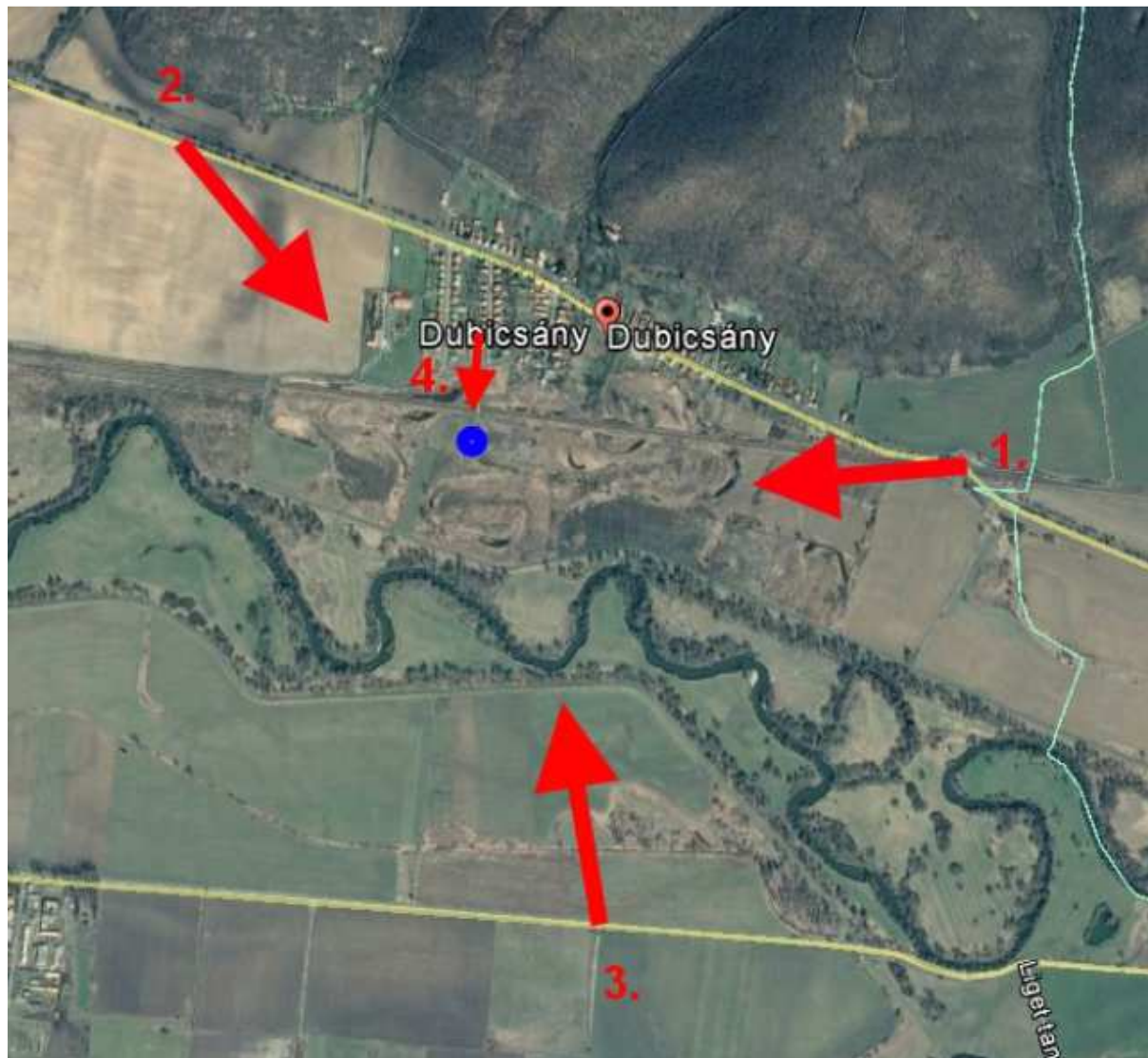
A tervezett torony a képviselő-testület, légügy és nemzeti park állásfoglalásai függvényében elviekben horganyzott szürke színnel is telepíthetők. A piros-fehér szín alkalmazásának szükségszerűségéről, illetve mellőzéséről a légügy állásfoglalásban rendelkezik.

Példa a telepítendő torony szerkezetre:

30m magas monopole torony

A vizsgált nézőpontok és a torony helye műhold képen:

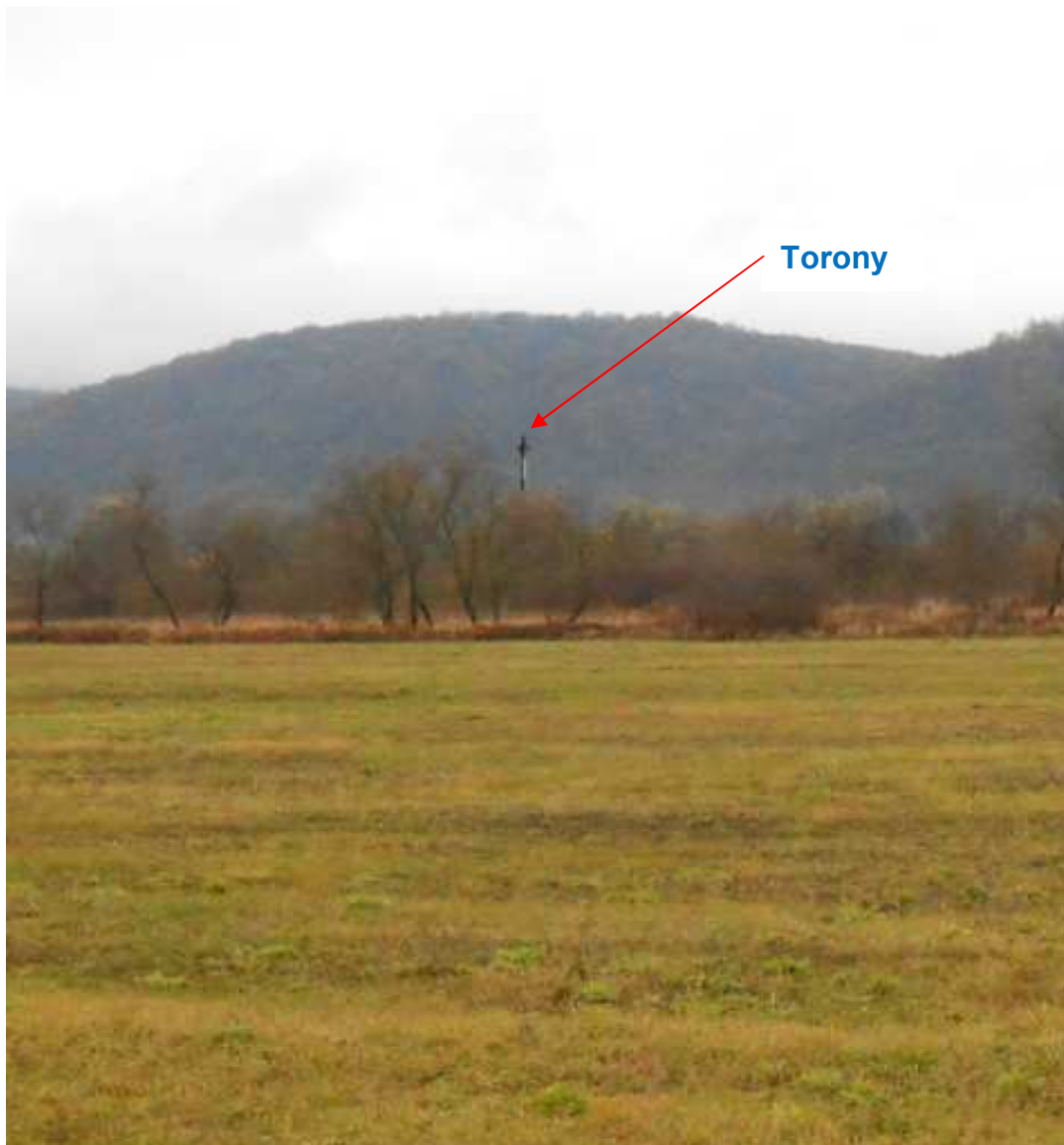
Vizsgált 1. számú nézőpont

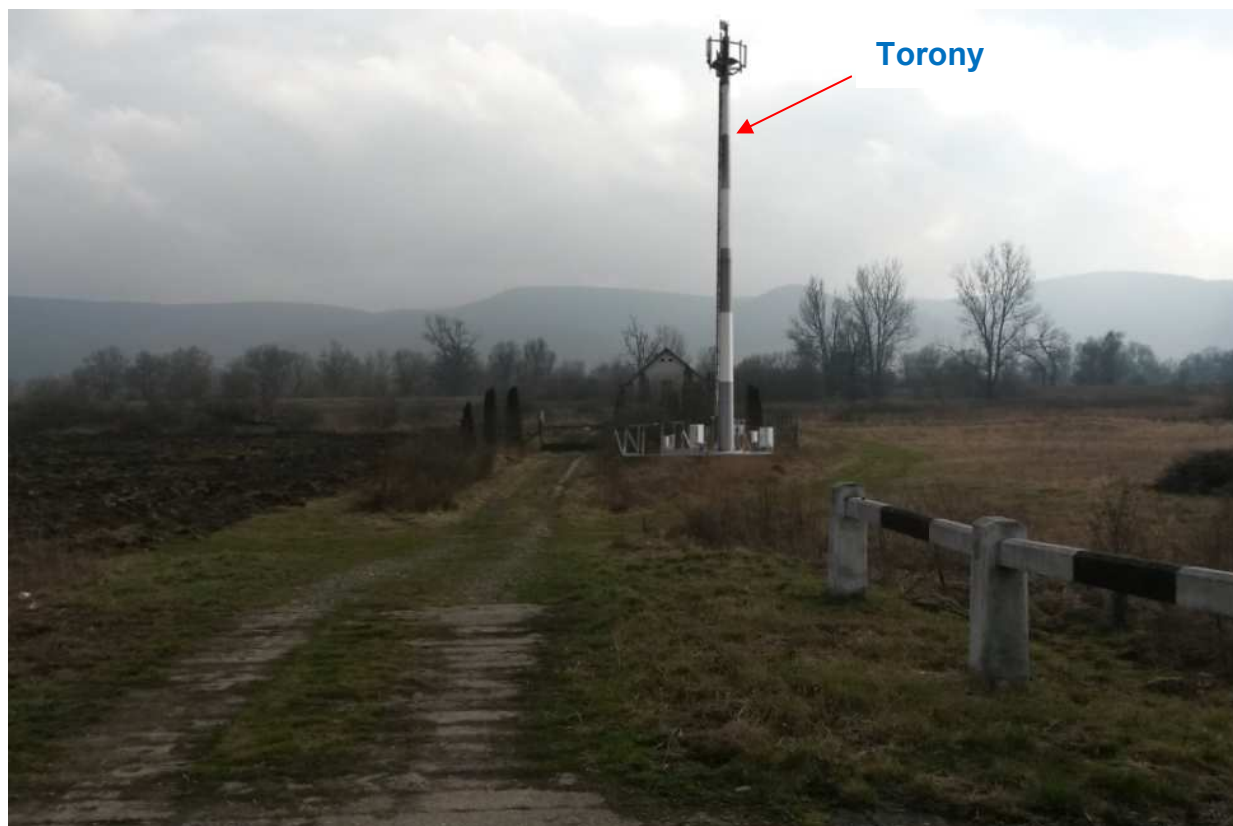
Vizsgált 2. számú nézőpont

Vizsgált 3. számú nézőpont

Vizsgált 4. számú nézőpont

Plaveczen János László
okl. építómérnök